

Glansgrad

Det er ikke bare fargen som er betegnende for en malt flate. To andre egenskaper er også vesentlige: Strukturen og glansen. Hva er egentlig glans, og hvordan måles den?



Når en flate har glans, vil det handle om at den ser lysere ut fra én side enn en annen når den blir belyst. Gjenstander med glansoverflate skinner når lyset faller inn fra riktig vinkel. Motsetningen er den matte flaten, hvor lyset reflekteres mye svakere.

Den fysiske årsaken til at noen malinger er matte, andre blanke, er malingens formulering.

Det handler om hvor mye bindemiddel det er i malingen, i forhold til pigmenter og fyllstoffer. Det er altså ikke noe lurium i tillegg, som gjør malingen matt eller blank, forklarer prosjektleder Isabell Lien ved Teknologisk Institutt.

Mens du alltid kan gjøre noe med fargen, helt til malingen skal på veggen, er det vanskeligere å endre glansgraden.

- Når malingen er formulert og produsert, er også glansen bestemt, sier Lien.

- Hvis du brytter fargen eller justerer på annen måte etter "ferdig" blanding, kan malingen få lavere glans. Tilsetter du mer pigment eller fyllstoff, forskyver du også forholdet mellom bindemiddel og pigment. .

Egen ISO-standard

Malingprodusentene opererer med litt ulike benevnelser for glansgrad. Men det finnes en egen

ISO-standard som fastsetter gradene. ISO 2813 er navnet på denne standarden.

Standarden spesifiserer en testmetode for å avgjøre glansen fra malingfilm ved hjelp av et reflektometer. Målingene kan gjøres ved å sende en lysstråle ned på flaten, i en vinkel på 20 grader, 60 grader eller 85 grader mellom reflektometeret og overflaten. 60-gradersvinkelen passer for alle malte overflater. Likevel brukes 20 målinger når det er snakk om å skille mellom svært høye glansgrader, 85 graders vinkel brukes når overflaten er svært matt. ISO-standarden er ikke egnet til å måle glansen i metall- eller metallic-overflater. Målemetodikken kan ellers brukes på alle plane flater.

Standarden angir altså hvordan du skal måle glans etter en standardisert metode.

- Avlesningen gir et glanstall mellom 1 og 100, forteller Isabell Lien.

- Produsentene og bransjen har delt inn glanstallene i intervaller og benevnt intervallene matt, silkematt, halvblank og blank. Det finnes også finere inndelinger. Dette er årsaken til at en maling med glans 10 og en maling med glans 15 begge blir betegnet silkematt. Silkematt kan være glansgrader mellom 7 og 19.

Fire hovedgrupper

En maler eller arkitekt trenger naturligvis ikke å fly rundt med et reflektometer. Det holder å vite at de fire hovedgruppene for glansgrader er matt, silkematt, halvblank og helblank. Glansgradene kan variere fra produsent til produsent, og også mellom oljebasert og vannbasert maling. Oljemaling er som oftest blankere.

Skaper variasjon

Interiørarkitekter peker på at ulike glansgrader skaper dynamikk innendørs. I rom hvor stor fargevariasjon ville virke påtrengende, kan samme farge med ulik glans gi rommet det lille ekstra som folk legger merke til. Tommelregelen er at blankt framhever, matt demper. Punktlys i taket kan framheve en blank vegg. Vil du ha fargen til å virke en anelse mørkere, bruker du også blank.

Camillas tipsliste

Camilla Delbeek i Informasjonskontoret for farge og interiør (IFI) har satt opp denne tipslista:

Matt skjuler. Blank avslører. Tenk lysforhold når du velger glans. En blank flate avslører ujevnheter og med punktbelysning kommer ALT fram. Farger virker dypere med høy glans. Effekten stiger i takt med fargens intensitet. En matt vegg virker fjern. En blank vegg kommer mot deg. Pene flater fortjener høy glans. Problemet glansforskjell

Noen ganger, spesielt ved lakkering, oppstår det glansforskjeller. Den sannsynlige årsaken er enten å finne i underlaget B for eksempel at det har vært fukt B eller at underlaget suger. Selve lakken kan ha vært dårlig rørt opp. Strøket kan også ha vært for tynt og ujevnt. Feilen kan noen ganger bøtes ved å røre opp en ny boks. Men ofte må det slipes og lakkas på nytt.

Historiens glans

Moderne malinger og lakker er produsert for å være letthåndterlige. Produktene er standardisert. Hvis alt ellers gjøres riktig, kan du med stor sikkerhet B og relativt liten arbeidsinnsats B forutsi hvilken matthet eller blankhet flatene til slutt vil få.

For noen er dette kanskje ikke så spennende i lengden. Mesterstykket når det gjelder glans vil som regel

være et høypolert møbel i edeltre. Den maleren som for eksempel har vært på Kunstindustrimuseet i Oslo, vil ikke ha unngått å legge merke til gamle skapene i for eksempel nøttetre, med en like glinsende blank finish som de hadde da de ble lakkert B for flere hundre år siden. Det ligger også mange timers arbeid bak en slik overflate. De gamle mestrene var eksperter på skjellakkpolitur, også kjent som fransk polering. I dag utøves nesten ikke slik håndverk lenger, selv om noen ganger kan snuble over fremragende lakkarbeid også i moderne produkter. Trepanelene i dashbord og dører på de aller dyreste luksusbilene vil som regel ha oppnådd den utrolige glansen gjennom nitid håndarbeid, med utallige nedpussinger og nye lakkstrøk.

Også på slike arbeider kan glansgraden måles. Men det kommer aldri noen ISO-standard for dem.